

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

مرکز تهران جنوب

پایان نامه

برای دریافت مدرک کارشناسی ارشد

رشته حقوق خصوصی

گروه حقوق

اصول مربوط به اشتباه: مقایسه تطبیقی بین حقوق موضوعه ایران و قواعد

متحدالشکل حقوق خصوصی معروف به Unidroit

زهرا محمدی نسب اکبرآباد

استاد راهنما: دکتر عبدالرسول دیانی

استاد مشاور: دکتر مصطفی نصیری

اینجانب زهرا محمدی نسب اکبرآباد دانشجوی ورودی سال ۱۳۸۷ مقطع کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی گواهی می‌نمایم چنانچه در پایان نامه خود از فکر، ایده و نوشته دیگری بهره گرفته‌ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و ماخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر نموده‌ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می‌دانم و جوابگوی آن خواهم بود.

نام و نام خانوادگی دانشجو: زهرا محمدی نسب اکبرآباد

تاریخ و امضاء

اینجانب زهرا محمدی نسب اکبرآباد دانشجوی ورودی سال ۱۳۸۷ مقطع کارشناسی ارشد رشته حقوق خصوصی گواهی می‌نمایم چنانچه بر اساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب، و... نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب، و... و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

نام و نام خانوادگی دانشجو: زهرا محمدی نسب اکبرآباد

تاریخ و امضاء

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و نوآوری از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه پیام نور می‌باشد.

مهرماه ۱۳۹۱

تقدیم به:

همسر

و فرزندانم

«محمد عرفان و نجار»

که صمیمانه همپای من بودند.

تقدیر و تشکر

در اینجا لازم می‌دانم از زحمات و سعه صدر اساتید گرامی و عزیزم جناب آقای دکتر دیانی به عنوان استاد راهنما و جناب آقای دکتر نصیری به عنوان استاد مشاور، تشکر و قدردانی نموده و امیدوارم آنچه در این مجال عرضه گردیده مورد قبول اساتید معزز واقع گردد.

چکیده

اصول مربوط به اشتباه یکی از مهمترین مباحث در حوزه حقوق قراردادها محسوب می‌گردد؛ چرا که در صورت بروز اشتباه در عقد، سرنوشت عقد ممکن تحت تاثیر قرار می‌گیرد. قانون مدنی ایران بحث مربوط به اشتباه را در مواد ۱۹۹، ۲۰۰ و ۲۰۱، مطرح نموده که البته به دلیل اقتباس از منابع متنوع فقه و حقوق فرانسه دارای نقاط مبهمی نیز بوده است. در این راستا حقوقدانان کشورمان جهت شناخت این نقاط مبهم تلاشهایی انجام داده و نظریه‌ها و ایده‌هایی را مطرح نمودند. به خصوص با توجه به حاکمیت اراده انسان در سرنوشت قراردادها و نیز با توجه به تفکیک اراده به دو عنصر قصد و رضا، نوع تاثیر اشتباه متفاوت بوده که حقوقدانان با توجه به دامنه تاثیر اشتباه در قراردادها، نظریه‌های بطلان، عدم نفوذ و خيار فسخ را مطرح نمودند. بنابراین در این تحقیق ضمن بیان انواع اشتباه، ضمانت اجرای آن را در صورت رخداد در قرارداد به بررسی می‌نشینیم.

در اصول ¹unidroit با توجه اهمیت عنصر «رضا» و تکیه بر «رضایت و توافق طرفین» و حتی کفایت «رفتار طرفین» در خصوص انعقاد قرارداد، به اشتباه به عنوان عاملی که باعث مخدوش شدن عنصر «رضا» می‌گردد و قرارداد را تحت تاثیر قرار می‌دهد، اشاره شده و ضمانت‌های اجرایی برای آن در نظر گرفته شده است که با عنایت به رویکرد unidroit در تسهیل تجارت بین‌الملل به ضمانت اجرای بطلان قرارداد کمتر اشاره گردیده است.

---

¹Institut International Pour Unification du Droit Prive.(Unidroit)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۴	بخش اول: کلیات، مفاهیم و مباحث اشتباه در حقوق ایران و unidroit
۴	فصل اول: کلیات
۴	مبحث اول: معنا و مفهوم اشتباه در حقوق ایران
۴	گفتار اول: معنای لغوی اشتباه
۵	گفتار دوم: معنای اصطلاحی اشتباه
۵	گفتار سوم: مطالعه تطبیقی
۶	مبحث دوم: تمایز اشتباه از مفاهیم مشابه در حقوق ایران
۶	گفتار اول: جهل و رابطه آن با اشتباه
۷	گفتار دوم: خطا و رابطه آن با اشتباه
۷	گفتار سوم: سهو و رابطه آن با اشتباه
۷	گفتار چهارم: اظهارات خلاف واقع و رابطه آن با اشتباه
۸	گفتار پنجم: تدلیس و رابطه آن با اشتباه
۸	بند اول: معنای لغوی و اصطلاحی تدلیس
۸	بند دوم: عناصر تدلیس
۹	بند سوم: تدلیس و رابطه آن با اشتباه

- ۱۱ گفتار ششم: حسن نیت و رابطه آن با اشتباه
- ۱۲ بند اول: مفهوم حسن نیت
- ۱۳ بند دوم: مصادیقی از حسن نیت در حقوق موضوعه ایران
- ۱۴ بند سوم: حسن نیت و رابطه آن با اشتباه
- ۱۵ بند چهارم: آثار حسن نیت در مراحل مختلف قرارداد
- ۱۵ الف- تاثیر حسن نیت در مرحله مذاکرات مقدماتی و تشکیل قرارداد
- ۱۶ ب- تاثیر حسن نیت در اجرا و تفسیر قرارداد
- ۱۷ گفتار هفتم: مطالعه تطبیقی
- ۱۷ بند اول: تدلیس و رابطه آن با اشتباه در unidroit
- ۱۷ الف- مفهوم تدلیس
- ۱۸ ب- رابطه تدلیس و اشتباه
- ۱۸ بند دوم: حسن نیت و رابطه آن با اشتباه در unidroit
- ۱۸ الف- مفهوم حسن نیت
- ۱۹ ب- سوء استفاده از حق
- ۱۹ ج- حسن نیت و معامله منصفانه در تجارت بین الملل
- ۲۰ د- ماهیت امری حسن نیت و معامله منصفانه
- ۲۰ مبحث سوم: بررسی اشتباه به عنوان یکی از عیوب اراده در حقوق ایران
- ۲۱ گفتار اول: بررسی مفاهیم قصد و رضا و تحلیل وجود اشتباه به عنوان عیب قصد یا رضا
- ۲۱ بند اول: مفهوم قصد و رضا
- ۲۱ بند دوم: تفاوت قصد و رضا

۲۲	بند سوم: قصد باطنی و قصد ظاهری
۲۳	گفتار دوم: تحلیل نظر مکاتب و قانون مدنی در رابطه با نقش قصد و رضا در اعمال حقوقی
۲۴	گفتار سوم: موضع قانون مدنی
۲۴	گفتار چهارم: مطالعه تطبیقی
۲۵	فصل دوم: قلمرو اشتباه در حقوق ایران و unidroit
۲۵	مبحث اول: اشتباه در نوع یا ماهیت عقد
۲۵	گفتار اول: اشتباه در نوع یا ماهیت عقد در حقوق ایران
۲۶	بند اول: بیان فروض قابل تصور از این نوع اشتباه
۲۷	بند دوم: توافق در خصوصیات عقد
۲۷	گفتار دوم: مطالعه تطبیقی
۲۸	مبحث دوم: اشتباه در موضوع معامله
۲۹	گفتار اول: تعریف موضوع معامله
۳۰	گفتار دوم: تفسیر خود موضوع معامله
۳۰	بند اول: مدخل بحث
۳۱	بند دوم: خود موضوع معامله: مکاتب و نظریه‌ها
۳۱	الف- مکتب مادی محض و نقد و بررسی آن
۳۱	۱- طرح نظریه مادی محض
۳۲	۲- مکتب مادی: مزایا و معایب
۳۳	ب- مکتب شخصی محض و نقد و بررسی آن

۳۳	۱- طرح نظریه شخصی محض
۳۴	۲- مکتب شخصی: مزایا و معایب
۳۴	ج- مکتب مختلط
۳۵	د- اشتباه در خود موضوع معامله در قانون مدنی ایران و بیان دیدگاه حقوقدانان در این زمینه
۳۵	۱- اشتباه در هویت (ذات) موضوع عقد
۳۷	۲- اشتباه در اوصاف اساسی و جوهری
۳۷	۳- اشتباه در صورت عرفیه موضوع
۳۹	گفتار سوم: اشتباههای مرتبط با موضوع قرارداد
۴۰	بند اول: اشتباه در مواردی که موضوع معامله انجام کار است
۴۰	بند دوم: اشتباه در مواردی که موضوع معامله حق معنوی است
۴۱	بند سوم: اشتباه در ارزش
۴۱	الف- مدخل بحث
۴۲	ب- اشتباه در اوصاف فرعی
۴۲	۱- اشتباه در کیفیت
۴۴	۲- اشتباه در کمیت
۴۵	گفتار چهارم: مطالعه تطبیقی
۴۸	مبحث سوم: اشتباه در شخص طرف قرارداد
۴۸	گفتار اول: بررسی مفهوم اشتباه در شخص در حقوق ایران
۴۹	گفتار دوم: اقسام اشتباه در شخص طرف قرارداد
۴۹	بند اول: اشتباه در هویت مادی یا جسمی

۵۰	بند دوم: اشتباه در هویت و وضع مدنی
۵۰	بند سوم: اشتباه در وصف اساسی
۵۰	بند چهارم: اشتباه در حیات شخص طرف قرارداد
۵۴	گفتار سوم: مطالعه تطبیقی
۵۵	مبحث چهارم: اشتباه در شخصیت طرف قرارداد
۵۵	گفتار اول: تمایز مفاهیم شخص و شخصیت
۵۶	گفتار دوم: قراردادهایی که در آنها شخصیت طرف، علت عمده عقد است
۵۷	بند اول: عقد نکاح
۵۸	بند دوم: عقود رایگان و مبتنی بر احسان
۵۸	بند سوم: برخی از مصادیق عقود معوض
۵۹	گفتار سوم: مطالعه تطبیقی
۵۹	مبحث پنجم: اشتباه در جهت
۵۹	گفتار اول: تعریف جهت و وجه تمایز آن از علت
۶۰	گفتار دوم: مفهوم اشتباه در جهت
۶۱	گفتار سوم: قلمرو نظریه اشتباه در جهت
۶۲	گفتار چهارم: مطالعه تطبیقی
۶۲	مبحث ششم: اشتباه در علت
۶۳	گفتار اول: تعریف علت
۶۳	گفتار دوم: مفهوم اشتباه در علت

- ۶۴ گفتار سوم: صور مختلف اشتباه در علت
- ۶۴ بند اول: اشتباه در وجود علت تعهد
- ۶۴ بند دوم: اشتباه در عوضی که تعهد به ازای آن صورت گرفته است
- ۶۵ بند سوم: اشتباه در مبنای ایجاد تعهد
- ۶۵ گفتار چهارم: چگونگی استناد به نظریه اشتباه در علت
- ۶۷ گفتار پنجم: مطالعه تطبیقی
- ۶۷ مبحث هفتم: اشتباه در بیان، تعبیر و انتقال اراده
- ۶۷ گفتار اول: اشتباه در بیان اراده
- ۶۸ گفتار دوم: اشتباه در انتقال و تعبیر اراده
- ۶۹ گفتار سوم: مطالعه تطبیقی
- ۶۹ بند اول: اشتباه موثر
- ۶۹ بند دوم: اشتباه از سوی دریافت کننده
- ۷۰ مبحث هشتم: اشتباه حکمی (قانونی) و اشتباه موضوعی
- ۷۰ گفتار اول: تعریف اشتباه حکمی (قانونی)
- ۷۱ گفتار دوم: اقسام اشتباه در قانون
- ۷۱ بند اول: اشتباه در وجود قانون
- ۷۱ بند دوم: اشتباه درباره مفاد و آثار قانون
- ۷۱ بند سوم: اشتباه در تفسیر قانون
- ۷۲ گفتار سوم: اشتباه در قانون و چگونگی استماع آن

۷۲	بند اول: قاعده
۷۳	بند دوم: انحراف از قاعده
۷۴	بند سوم: اثبات ادعای جهل
۷۴	گفتار چهارم: شرایط تاثیر اشتباه حکمی
۷۵	گفتار پنجم: اشتباه موضوعی
۷۵	گفتار ششم: مطالعه تطبیقی
۷۶	بخش دوم: شرایط تاثیر اشتباه و آثار حقوقی آن
۷۶	فصل اول: شرایط تاثیر اشتباه در حقوق ایران و unidroit
۷۷	مبحث اول: شرایط تاثیر اشتباه موجب بطلان در سیستم حقوقی ایران
۷۷	گفتار اول: شرایط کلی تاثیر در نظام حقوقی ایران
۷۷	بند اول: اشتباه در علت عمده عقد یا اشتباه جوهری
۷۸	بند دوم: قرار گرفتن اشتباه در قلمرو تراضی
۷۸	گفتار دوم: شرایط تاثیر اشتباه در خود موضوع معامله و شخص طرف معامله
۷۹	بند اول: شرایط تاثیر اشتباه در خود موضوع معامله
۸۰	بند دوم: شرایط تاثیر اشتباه در شخص طرف معامله
۸۰	گفتار سوم: موارد اشتباههای موجب بطلان در حقوق ایران
۸۰	بند اول: اشتباه در نوع یا ماهیت عقد
۸۰	بند دوم: اشتباه در هویت موضوع عقد
۸۰	بند سوم: اشتباه در هویت جسمی یا اوصاف اساسی شخص طرف معامله

۸۱	بند چهارم: اشتباه در قانون
۸۱	بند پنجم: اشتباه در بیان و انتقال اراده
۸۱	گفتار چهارم: مطالعه تطبیقی
۸۱	بند اول: اشتباههای موجب بطلان در unidroit
۸۲	الف- اشتباه فاحش
۸۲	ب- شرایط راجع به طرفی غیر از طرف اشتباه کننده
۸۳	بند دوم: ابطال قرارداد و ورود اشخاص ثالث
۸۴	مبحث دوم: شرایط تاثیر اشتباه موجب خیار فسخ در حقوق ایران
۸۴	گفتار اول: مبانی اشتباههای موجب خیار فسخ
۸۵	بند اول: عیب اراده
۸۶	بند دوم: تخلف از شرط ضمنی
۸۶	بند سوم: جبران ضرر ناروا
۸۷	گفتار دوم: قلمرو اشتباههای موجب خیار فسخ
۸۷	بند اول: اشتباه در اوصاف فرعی
۸۷	الف- اشتباه در وصف صریح
۸۸	ب- اشتباه در اوصاف ضمنی
۸۹	ج- اشتباه در اوصاف کمی
۹۱	بند دوم: اشتباه در ضمیمه عوضین و بیان دیدگاه حقوق مدنی ایران در این زمینه
۹۳	گفتار سوم: بررسی مواردی از خیارات مبتنی بر اشتباه
۹۳	بند اول: اشتباه ناشی از تدلیس

- ۹۴ بند دوم: اشتباه ناشی ازغبین فاحش در معامله
- ۹۵ بند سوم: اشتباه ناشی از عیب مورد معامله
- ۹۶ **گفتار چهارم: مطالعه تطبیقی**
- ۹۶ بند اول: اشتباه در اوصاف در unidroit
- ۹۸ بند دوم: اشتباه ناشی از تدلیس در unidroit
- ۹۸ بند سوم: اشتباه ناشی ازغبین فاحش در معامله در unidroit
- ۹۹ بند چهارم: اشتباه ناشی از عیب مورد معامله در unidroit
- ۱۰۰ **مبحث سوم: اشتباههای بی تاثیر**
- ۱۰۰ **گفتار اول: اشتباه در داعی یا انگیزه های شخصی**
- ۱۰۱ **گفتار دوم: اشتباه در اوصاف غیراساسی**
- ۱۰۱ بند اول: اشتباه در اوصافی که وارد قلمرو تراضی نشده باشد
- ۱۰۲ بند دوم: اشتباه در ارزش مورد معامله در صورتیکه منجر به غبن فاحش نشود
- ۱۰۲ **گفتار سوم: اشتباه در قانون در صورتی که حکم قانون انگیزه تشکیل عقد قرار گرفته باشد**
- ۱۰۲ **گفتار چهارم: مطالعه تطبیقی**
- ۱۰۴ **فصل دوم: آثار حقوقی اشتباه موثر در حقوق ایران و unidroit**
- ۱۰۴ **مبحث اول: بررسی احکام مربوط به اشتباه در حقوق ایران**
- ۱۰۴ **گفتار اول: مقایسه مفاهیم بطلان، عدم نفوذ و خیار فسخ**
- ۱۰۴ بند اول: بطلان
- ۱۰۵ بند دوم: عدم نفوذ

۱۰۵

بند سوم: خیار فسخ

گفتار دوم: بیان نظریات در خصوص اثر حقوقی اشتباه و بررسی مفهوم عدم نفوذ در مواد ۱۹۹، ۲۰۰ و ۲۰۱

۱۰۷

قانون مدنی

۱۰۷

بند اول: نظریه عدم نفوذ

۱۰۷

بند دوم: نظریه بطلان

۱۰۸

بند سوم: نظریه مختلط

۱۱۰

گفتار سوم: مطالعه تطبیقی

۱۱۱

بند اول: ابطال

۱۱۳

بند دوم: تنفیذ

۱۱۳

بند سوم: تعدیل

۱۱۴

مبحث دوم: بررسی خسارات ناشی از اشتباه در سیستم حقوقی ایران و **unidroit**

۱۱۴

گفتار اول: بررسی خسارات ناشی از اشتباه در حقوق ایران

۱۱۴

بند اول: خسارات ناشی از تسبیب

۱۱۵

بند دوم: خسارات وارده به موضوع معامله

۱۱۶

گفتار دوم: مطالعه تطبیقی

۱۱۶

مبحث سوم: اثبات اشتباه

۱۱۶

گفتار اول: چگونگی اثبات اشتباه در حقوق ایران

۱۱۸

گفتار دوم: مطالعه تطبیقی

۱۲۰

نتیجه مباحث

۱۲۱

فهرست علائم اختصاری

«فهرست علائم اختصاری»

اصول Unidroit

اصول

جلد

ج

رجوع کنید

ر.ک

قانون ثبت

ق.ث

قانون تجارت

ق.ت

قانون مدنی

ق.م

قانون مدنی فرانسه

ق.م.ف

مقدمه

امروزه استحکام و ثبات قراردادهای در روابط داخلی و بین‌المللی از اهمیت بسزایی برخوردار می‌باشد. بنابراین پذیرش اصل حاکمیت اراده به این منظور در نظام‌های حقوقی دنیا نمود پیدا کرده است، به گونه‌ای که اراده به عنوان منبع مستقیم تعهدات قراردادی شناخته می‌شود. به همین دلیل، عیوب اراده نقش مهمی را در حقوق تعهدات ایفا می‌کند. یکی از موارد عیوب اراده، اشتباه می‌باشد، که ما در این تحقیق سعی داریم به بررسی این موضوع و مسائل مربوط به آن، (به صورت تطبیقی) بپردازیم. اشتباه در حقوق ایران یک پدیده روانی و از عیوب اراده بوده که گاه مانع از تراضی می‌گردد؛ چراکه به دلیل برهم زدن مبانی قصد و رضا، اراده را معیوب نموده و اعتبار و نفوذ حقوقی عقد را از بین می‌برد که باید با توجه به درجه شدت و ضعف و تاثیری که اشتباه در هر امری از امور قرارداد از خود به جا می‌گذارد، ضمانت اجرای خاص و مناسب با موضوع، برای آن در نظر گرفت.

در قانون مدنی ما اشتباه در معاملات در مواد مختلف به صورت پراکنده مطرح شده است. اما قانونگذار مباحث کلی و اساسی اشتباه را در مواد ۱۹۹، ۲۰۰ و ۲۰۱ قانون مدنی آورده، لیکن دایره شمول آن را مشخص نکرده است. در این راستا حقوقدانان تفاسیر مختلف و متفاوتی پیرامون آن ارائه نموده‌اند. براین مبنا و نیز با توجه به اینکه قانون مدنی ما مبتنی بر فقه اسلام و نیز متأثر از حقوق فرانسه تهیه و تدوین گردیده است، ما هم در بخش مربوط به اشتباه در حقوق ایران هر جا که لازم باشد، علاوه بر تجزیه و تحلیل نظر حقوقدانان، به مبانی فقهی و مقررات حقوق فرانسه هم اشاره خواهیم کرد.

اما در بخش تطبیقی سعی ما بر این است که مقررات مربوط به اشتباه در حقوق ایران را با «اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی»^۱ که محصول موسسه بین‌المللی یکنواخت کردن حقوق خصوصی معروف به (unidroit) می‌باشد، مقایسه کنیم. لذا لازم می‌بینیم در رابطه با unidroit و هدف از این کار تطبیقی، مطالبی را بیان کنیم.

همانطور که می‌دانیم گسترش روابط بین‌المللی و مراودات بازرگانی فراملی باعث شده است که قوانین موضوعه داخلی کشورها نتواند پاسخگوی مشکلات ایجاد شده از این مسیر باشند. لذا این مسئله نیازمند مقررات هماهنگ و یکنواختی است که در سطحی وسیع‌تر از مرزهای ملی بتواند مورد استفاده قرار گیرد. حقوق تجارت بین‌الملل ایران علی‌رغم اینکه حدود یک قرن از تشکیل نظام پارلمانی در ایران می‌گذرد هنوز فاقد قوانین و مقررات مستقل در اکثر زمینه‌های حقوقی است و قراردادهای تجاری بین‌المللی هم دارای وضعی بهتر از این نمی‌باشند؛ زیرا هنوز هم برای یافتن احکام قراردادهای مزبور باید به حقوق مدنی توسل جست که در عین استحکام و سلامت، مربوط به قلمرو دیگری هستند. این خلا چشمگیر تهیه متنی درباره قراردادهای تجاری بین‌المللی را توجیه می‌نماید. از آنجا که امروزه، بازرگانان در سطح جهانی و در اکثر قریب به اتفاق کشورها به زبان واحدی سخن می‌گویند و برای تجارت خود از ساختارها، راهکارها و ابزارهای شناخته شده بهره می‌برند، لذا تدوین یک سری قوانین یکدست در سطح جهانی بسیار مفید به نظر می‌رسد. امروزه وحدت‌گرایی و یکسان سازی هدف عمده‌ای است که قوانین و مقررات غالب کشورها به آن سمت حرکت می‌کنند. پس نمی‌توان و نباید نسبت به این دگرگونی‌ها بی‌اعتنا بود و از این نکته غافل ماند که تجارت و قواعد حاکم بر آن تابعیت، ملیت و دین و مذهب خاصی ندارند.

از دستاوردهای اخیر unidroit یا موسسه بین‌المللی یکنواخت کردن حقوق خصوصی، اصول متحدالشکل قراردادهای تجاری بین‌المللی است. این اصول مجموعه مقررات استاندارد و منقحی است که توسط بهترین متخصصان در زمینه حقوق

¹.Principles Of International Commercial Contracts.

قراردادها و حقوق تجارت بین الملل از تمام نظام‌های بزرگ حقوقی و اجتماعی - اقتصادی جهان تنظیم شده است و می‌تواند در این زمینه راهگشا باشد. لذا هرگاه طرفین توافق کرده باشند که قراردادشان بر طبق این اصول باشد یا تابع اصول کلی حقوقی و یا حقوق فراملی بازرگانان (لکس مركاتوريا) یا مشابه آن باشد، می‌توان این قواعد را اعمال کرد. حتی هرگاه طرفین هیچ قانونی را به عنوان قانون حاکم بر قراردادشان انتخاب نکرده باشند این اصول قابل اعمال است.

لذا سعی ما بر این است از این اصول برای تطبیق یکی از مسائل مطروحه در حقوق خصوصی به ویژه در زمینه قراردادها یعنی اشتباه در حقوق ایران و **unidroit** استفاده نماییم. اصول قراردادهای تجاری بین‌المللی در مقررات مربوط به مسئله اشتباه به زبان بسیار ساده، اما جامع و کامل سخن گفته است. رویکرد **unidroit** در این زمینه کاملاً انعطاف‌پذیر است. این رویکرد امکان می‌دهد مقاصد طرفین و اوضاع و احوال هر مورد کاملاً به حساب آورده شود؛ به طوری که برای تعیین مقاصد طرفین باید قواعد تفسیر آن نیز مورد توجه قرار گیرد.

بنا به آنچه گفته شد، موضوعات این رساله را در دو بخش کلی تقسیم بندی نمودیم. بخش اول پیرامون مبانی، کلیات و قلمرو اشتباه در حقوق ایران و **unidroit** می‌باشد و در بخش دوم به شرایط تاثیر اشتباه و آثار حقوقی آن در این دو نظام حقوقی مورد نظر پرداختیم. هر یک از بخشها مشتمل بر دو فصل خواهد بود و هر فصل به تناسب موضوع، مباحثی را در برخواهند داشت. در فصل اول از بخش اول، ابتدا به تعریف از اشتباه پرداختیم و سپس مفاهیم مشابه با اشتباه را بررسی کرده و در رابطه با اینکه اشتباه از عیوب اراده یا رضا است، به تجزیه و تحلیل پرداختیم و در نهایت مبحث را با بررسی تطبیقی ادامه دادیم. در فصل دوم قلمرو اشتباه در حقوق ایران و **unidroit** را معرفی نموده و مطالب این فصل را در قالب هشت گفتار ارائه خواهیم نمود. در مبحث اول اشتباه در نوع یا ماهیت عقد را بررسی کرده و در مبحث دوم، اشتباه در موضوع معامله را به بحث نشستیم و درباره «خود موضوع معامله» و اینکه منظور از آن چیست و نیز نظریه‌ها و مکاتبی که در این رابطه اظهار نظر کرده‌اند را مورد بحث قرار خواهیم داد. در مبحث سوم، اشتباه در شخص طرف قرارداد، در مبحث چهارم، اشتباه در شخصیت طرف قرارداد و اینکه در چه صورت شخصیت فرد در قرارداد موثر واقع می‌شود را بررسی خواهیم نمود. در مبحث پنجم، اشتباه در جهت، در مبحث ششم، اشتباه در علت، در مبحث هفتم، اشتباه در بیان، تعبیر و انتقال اراده و در مبحث هشتم، اشتباه حکمی و اشتباه موضوعی را مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهیم داد و ذیل هر یک از این مباحث، به یک سری از مسائل و سوالات مربوط به هر بحث، پاسخ می‌دهیم. همچنین در پایان هر مبحث به مطالعه تطبیقی موضوع مورد نظر خواهیم پرداخت.

در بخش دوم هدف این است که به تشریح شرایط تاثیر اشتباه و آثار حقوقی آن در قراردادها بپردازیم. به عبارت دیگر می‌خواهیم ببینیم که آیا هر اشتباهی در عقد موثر واقع می‌گردد؟ به عبارت دیگر چه نوع اشتباهاتی در صحت و نفوذ عقد موثرند؟ و در صورت موثر بودن اشتباه حکم مربوطه چه خواهد بود. به این منظور در فصل اول از این بخش، به شرایط کلی تاثیر اشتباه در حقوق ایران و **unidroit** می‌پردازیم و به بیان این مطلب خواهیم پرداخت که با توجه به اینکه امنیت و استحکام معاملات، همواره در روند تجاری و حتی در موضوعات غیر تجاری بسیار مناسب بوده و از تزلزل عقود جلوگیری می‌کند، لذا برای تاثیر اشتباه باید علت عمده و هدف اساسی از انعقاد عقد مورد حمله قرار گرفته و تضعیف گردیده باشد و در صورتی که اشتباه چندان نقشی در تزلزل عقود ایفا نکند، این عقود همچنان به حیات خود ادامه خواهند داد. پس در مبحث اول و دوم، اشتباههای موجب بطلان و خیار فسخ را مورد بررسی قرار داده و در مبحث سوم اشتباههای فاقد اثر را بیان خواهیم کرد. در فصل دوم به معرفی آثار حقوقی اشتباه می‌پردازیم و به این منظور ابتدا مفاهیم مطروحه در حقوق ایران در این زمینه را (مانند بطلان، عدم نفوذ و حق فسخ) توضیح داده و سپس مفاهیم مطروحه در **unidroit** (مانند ابطال، تنفیذ و